

Moda Paleolitik Çağ'da Başladı

- Vahşi doğada hayatta kalmaya çalışan insanın yetenekleri ile giyinme ihtiyacı da Paleolitik Çağ'da ortaya çıktı.
- Avcı toplayıcı olarak yaşayan insanlar vücut ısılarını soğuktan korumak için **avladıkları hayvanların postlarını** kendi vücutlarına uygun hâle getirip kullandılar. Zaman içinde postları vücutlarına sarmak için **kemerle** aynı işlevi gören **kalin şeritlerinden** faydalandılar.
- Giysi olarak kullanılan postların veya yapımında kullanılan malzemelerin günümüze ulaşması olanaksız olduğundan, ilk giysinin ne zaman yapıldığı tam olarak bilinmemektedir.
- Buna karşın arkeolojik buluntular **kemik ve sert ağaçlardan yapılan iğnelerin** giysi yapımında kullanıldığını kanıtlıyor. Bitki liflerinin, at kılının ve hayvan bağırsaklarının ise **iplik** yapımında kullanıldığı anlaşıyor.
- Paleolitik Çağ'da dikilen ilk giysinin **gömleğin atası olarak kabul edilen tunik** olduğu düşünülüyor.

Neolitik Çağ'ın Modası

- **Neolitik Çağ**'da insanların yerleşik hayata geçmesi ve üretim yapmaya başlaması dokumacılığın da gelişmesini sağladı. Alet teknolojisinin gelişmesi ve insanların ihtiyaçlarının değişmesinin sonucunda giysiler çeşitlendi. **Biyeli giysiler ve uçları püsküllerle süslenen etekler** bu çağda görülmeye başladı.
- Yerleşik hayata geçen Neolitik kültürler aynı zamanda bitki lifleri ve farklı çeşitlerdeki ağaç kabuklarını işleyerek çeşitli dokuma teknikleri geliştirdiler.
- Giysiler boyalarla renklendirip damga mühürler kullanılarak üzerlerine **spiral ve yonca gibi desenler** yapıldı.
- Paleolitik Çağ'da başlayan giysileri süsleme geleneği Neolitik Çağ'da da devam etti. **Giysiler deniz kabukları, değerli taşlar ve çeşitli metaller ile süslendi.**
- Günümüze ulaşan ve Neolitik Çağ'a tarihlenen heykelerde tasvir edilen **kuşak, şal, önlük, püsküllü etek** gibi parçalar Neolitik Çağ'da giyilen giysilere dair fikir veriyor.

Tunç Çağı'nda Farklı Uygarlıkların Modası

- Paleolitik, Neolitik ve Kalkolitik Çağ'da öncelikle insanın temel ihtiyaçları ve inanışlarına bağlı olarak tasarlanan giysiler Tunç Çağı'nda **kültüre** bağlı olarak biçimlenmeye başladı.
- Kalkolitik Çağ'dan Tunç Çağı'na uzanan süreçte zenginleşmeye bağlı olarak toplumu oluşturan sınıflar arasındaki fark belirginleşti ve bu fark giysilere de yansdı.
- Mezopotamya'da Sümer, Babil ve Asur uygarlıklarında yönetici sınıfa mensup insanların giysileri **değerli, parlak ve renkli kumaşlardan** yapılıyordu. Mısır'da da yeşil, sarı, kırmızı ve mavi kumaşlardan yapılan giysileri statü sahibi insanlar giyebiliyordu.
- Sümerlerde tapınak fahişeleri başlarını örtmek zorundaydılar.
- Asurlularda ise düğün öncesinde hediye edilen başörtüsü ile gelinin başı örtülür ve ritüel gelinin yeni aileye kabulü anlamına gelirdi.
- Mezopotamya coğrafyasının iklim koşulları göz önünde bulundurulduğunda Sümer, Babil ve Asurluların neden **ince keten kumaştan yapılmış uzun elbiseler** giydiğini tahmin etmek hiç de zor değil. Soğuk kış günleri için tercih edilmiş olabilecek bir parçayı ise Asurlulardan öğreniyoruz. Asurlular kışın **guffas** adını verdikleri hayvan derisinden yapılan kolsuz bir palto giyiyorlardı.
- Kültürel benzerlikler ve farklılıkların yanı sıra Tunç Çağı'nda yaşanan kültürel etkileşim sonucunda bir uygarlığa ait bir giysi farklı bir uygarlık tarafından benimseniyor ve üretilebiliyordu. Örneğin Mezopotamya uygarlıkları **peştemali** Mısırlılardan öğrenmişlerdi.
- Mezopotamya uygarlıklarından farklı olarak Mısır'da kadın ve erkeklerin giysileri birbirine oldukça benzerdi. Mısır'a özgü olan ve Mezopotamya'daki gibi ketenden yapılan **kalasiris** adlı tunik hem kadınlar hem erkekler tarafından giyiliyordu. Bununla birlikte giysilerde drape (kumaş dökümü) gibi detaylar da görülebiliyor ve pliseleme işlemi yapılıyordu.

Grek ve Roma Modası

- Paleolitik Çağ'dan Tunç Çağı'na uzanan süreçte kadınların ve erkeklerin giysileri toplumu oluşturan sınıflar arasındaki ayrımı yansıtıyordu. Antik Çağ'da ise Grekler ve ardından Romalılar, giysileri bilinçli olarak toplumu oluşturan sınıflara göre tasarladılar.
- Tarım, hayvancılık ve dokumacılığın gelişmesinin sonucunda yün ve ketenden sonra ipek de giysi yapımında kullanılmaya başladı. Fakat ipek pahalı olduğundan ipekten giysiler soylular, yöneticiler ve üst sınıfa mensup bireyler tarafından giyilebiliyordu.
- Kaliteli giysiler Tunç Çağı'nda da üst sınıf tarafından giyilmesine karşın Antik Çağ'dan Roma Dönemi'ne uzanan süreçte köle, esnaf, asker, yönetici ve soylu bireylerin giysileri de onların kim olduklarını söylüyordu. Bu durum giysilerin bireyin gündelik yaşamındaki hareket alanını belirlediği anlamına geliyor.
- Grek ve Romalı soylu kadınların giysileri çoğu zaman tamamen kapalı tasarlanırken, erkeklerin sol omuzları genellikle açıkta bırakılırdı.
- Grekler genellikle asker üniformalarında kırmızı, kutlamalarda giydikleri giysilerde ise sarı rengi tercih ediyorlardı. Hizmetçilerin giysilerinde ise çizgili kumaşlar ve parlak renkler kullanılıyordu.

Greklerin Giysileri

Khithon: Khithon hem kadınlar hem de erkekler tarafından kullanılan, dikdörtgen bir kumaşın ikiye katlanmasıyla elde edilen uzun bir giysiydi ve omuza takılan broşlarla tutturuluyordu.

Himation: Genellikle khithonun üzerine giyilen dikdörtgen pelerin ya da elbiseye himation denirdi. Yün ve keten örnekleri bulunan himationu kadınlar khithonun üzerine, erkekler ise tek başına giyerlerdi.

Peplos: Peplos tıpkı khithon gibi iğneyle omuzların üzerine tutturulan kolsuz ve uzun bir kadın giysisiydi. Khitondan farklı olarak kumaşın üste gelen kısmı aşağıya katlanıyor ve kumaş üste öyle sarılıyordu. Böylece kumaşın iki ayrı parça gibi görünmesi sağlanıyordu. İpek veya ketenden yapılan peploslar çoğunlukla kişiye özel olarak üretiliyor, üst sınıfa mensup kadınların giydiği peploslarda parlak renkler kullanılıyor ve üzerleri çeşitli desenlerle süsleniyordu.

Strophion: Kadınların göğüs altında khithonun üzerine sararak kullanılan strophionu bugünkü sutyenlere benzetebiliriz.

Khylamis: Kısa khithonun üzerine giyilen, yünden yapılan, sağ omuzda bir iğne ile tutturulan ve genellikle yüksek rütbeli askerlerin ve genç erkeklerin giydiği kolsuz mantoya khylamis denirdi.

Eksomis: Eksomis erkekler tarafından kullanılan, askerler, zanaatkarlar ve kölelerin giydiği sağ omzu açık kısa kıyafetti.

Romalıların Giysileri

Stola: Kol boyu dirseklere kadar uzanan, omuzlarda broşlarla tutturulan stola, üst sınıfa mensup kadınların giydiği kıyafetti. Roma Dönemi'nde alt sınıftan olan kadınların stola giymesine müsaade edilmiyordu.

Tunik: Kadınlar yün ve ketenden yapılan tunikleri stolanın içine giyiyordu.

Palla: Palla himationa benziyor ancak bir dış giysi ve baş örtüsü olarak da kullanılıyordu.

Toga: Uzun ve genellikle beyaz renkte olan erkek giysisi. Roma kültürüne özgü olan togaları yalnızca Roma vatandaşları giyebiliyordu. Toga, giyen kişinin bir Romalı olarak yurttaşlık haklarına sahip olduğunu gösteriyordu.

Pallum: Pallum da himationa benziyor ve erkekler tarafından toga üzerine giyiliyordu.

Peştemal: Peştemali genellikle esnaflar, çiftçiler ve köleler giyiyordu.

Toga praetexta: Hâkim, yargıç ve yöneticilerin kullandığı toga praetexta, togadan farklı olarak mor şeritlere sahipti ve özgür doğan çocuklar tarafından da giyiliyordu. Toga praetexta aynı zamanda bir statü göstergesiydi.

Tunica recta: Tunica recta gelinin giydiği ve gelinin kendisi tarafından dokunan beyaz, yünden bir giysiydi.

Ricinium: Baş örtüsü, uzun bir giysi olan ricinium dul kadınlar tarafından giyiliyordu.